

Erkek Okul Öncesi Öğretmenlerinin Deneyimleri ile Okul Öncesi Öğretmeni Olmak

Experiences of Male Preschool Teachers and Becoming a Preschool Teacher

 <https://doi.org/10.52105/temelegitim.23.3>

Gizem USTA¹

 <https://orcid.org/0009-0007-7980-2960>

Özkan SAPSAĞLAM²

 <https://orcid.org/0000-0002-9965-5191>

Geliş Tarihi/Received: 27/12/2023 Kabul Tarihi/Accepted: 24/01/2022 Yayın Tarihi/Published: 15/07/2024

Özet:

Okul öncesi dönem yaşamın ilk yıllarında; öğrenme potansiyelinin oldukça yüksek olduğu, kişiliğin temellerinin atıldığı, ilk bilgi, beceri ve deneyimlerin kazanıldığı bir dönemdir. Çocukların öğrenme ve gelişim süreçlerinde okul öncesi öğretmenlerinin rolü oldukça önemlidir. Okul öncesi öğretmenleri, 3-5 yaş grubundaki çocukların; fiziksel, sosyal, psikolojik, duygusal, bilişsel yönlerden gelişmesine yardımcı olan ve çocukların yaşamlarına giren ilk formel öğretmenlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet dağılımlarına bakıldığında kadın öğretmenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. 2021-2022 MEB öğretmen istatistiklerine göre; Okul öncesi eğitim kurumlarında 74.335 (%92,97) kadın, 5.617 (%7,03) erkek olmak üzere toplam 79.952 okul öncesi öğretmeni görev yapmaktadır. Bu çalışmada; erkek okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak yaşadıkları deneyimlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup, durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Türkiye'nin çeşitli illerindeki okul öncesi kurumlarında çalışan 22 erkek okul öncesi öğretmeni araştırmanın çalışma gurubunu oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin çocuklara karşı sevgi duygusuna bağlı olarak meslek seçiminde bulunduğu, toplumun erkek okul öncesi öğretmenlerine şaşkınlıkla tepki verdikleri fakat velilerin olumsuz tepkilerinin, zaman içinde öğretmeni tanıdıkça değişim göstererek olumlu duygulara dönüştüğü, babaların erkek öğretmenlere karşı daha destekleyici davrandıkları ve erkek okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak hissettiği baskının azalması için anaokulu-anasınıfı kavramının okul öncesi eğitim kurumu olarak değiştirilmesi gerektiğini düşündükleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Öğretmeni, Erkek Okul Öncesi Öğretmeni.

Abstract:

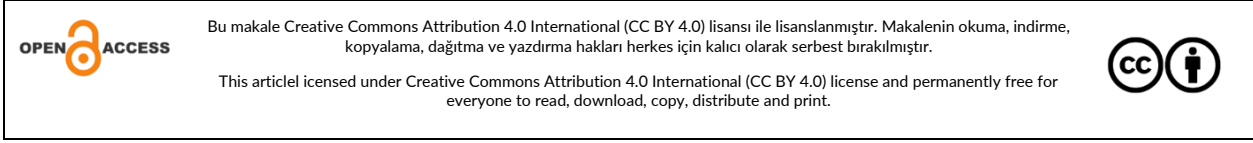
The preschool period, which covers the first years of life, is a process in which the learning potential is quite high, the first knowledge, skills and experiences are acquired and the foundations of personality are laid. The role of preschool teachers is very important in children's learning and development processes. Preschool teachers, children in the 3-5 age group; They are the first formal teachers to enter children's lives and help them develop physically, socially, psychologically, emotionally and cognitively. When we look at the gender distribution of pre-school teachers, it is seen that female teachers are in the majority. According to 2021-2022 MEB teacher statistics; A total of 79,952 preschool teachers work in pre-school education institutions, 74,335 (92.97%) of whom are female and 5,617 (7.03%) of whom are male. In this study; It was aimed to examine the experiences of male preschool teachers depending on the gender variable. The research is a qualitative research and was conducted with a case study design. A semi-structured interview form developed by the researchers was used as a data collection tool. Content analysis method was used to analyze the research data. 22 male preschool teachers working in preschool institutions in various provinces of Turkey formed the study group of the research. As a result of the research; teachers choose their profession depending on their feelings of love towards children, the society reacts with surprise to male pre-school teachers, but the negative reactions of parents change over time and turn into positive feelings as they get to know the teacher, fathers act more supportive towards male teachers, and male pre-school teachers are more likely to be affected by the gender variable. It has been observed that they think that the concept of kindergarten-kindergarten should be changed to a pre-school education institution in order to reduce the pressure they feel.

Keyword: Child, preschool Education, Preschool Teacher, Male Preschool Teacher.

¹ gizemustaa1998@gmail.com, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yüksek lisans öğrencisi, İstanbul, Türkiye

² Doç. Dr. ozkaanim@gmail.com, Yıldız Teknik Üniversitesi, Doç. Dr., İstanbul, Türkiye

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Sapsağlam, Ö. & Usta, G. (2024). Erkek okul öncesi öğretmenlerinin deneyimleri ile okul öncesi öğretmeni olmak. *Temel Eğitim Dergisi*, 23, 33-46.

1. Giriş

Ülkemiz okul öncesi eğitimi, 1739 Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre belirlenmiştir. İlgili kanuna göre okul öncesi eğitim; mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. (MEB, 1973). Okul öncesi eğitim dönemini kapsayan ilk altı yaş, çocuğun bedensel, bilişsel, dil, psiko-motor, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında önemli ilerlemeler kaydettiği, özbakım becerilerinin kazanıldığı ve kişilik yapısının biçimlenmeye başladığı önemli bir dönemdir (Aral ve Yaşar, 2010). Çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve bu gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşirler (MEB, 2013). İlk bilgiler, ilk beceriler, ilk değer ve inanç yargıları bu kritik dönemde kazanılır (Sapsağlam, 2023).

Çocuğun sağlıklı bir gelişimine sahip olabilmesi için okul öncesi dönemde, uyarıcı çevre koşullarının sağlandığı bir çevrede bulunması, çocuğa yeni öğrenme deneyimleri sunulması gerekmektedir. Çevre, uyaranlar bakımından ne kadar zengin olursa çocuk o kadar hızlı gelişir ve öğrenir (MEB, 2013). Uyarıcılarla zenginleştirilmiş bu eğitim ortamları, çocukların keşfederek öğrenmelerini destekler (Giren, 2015). Okul öncesi eğitimde, eğitim ortamları her ne kadar zenginleştirilmiş olsa da Güven ve Cevher'e (2015) göre nitelikli bir öğretmenin olmadığı bir eğitim sisteminde kaliteden bahsetmek mümkün değildir. Öğretmenler bir yandan, öğrencilerin zihinsel gelişmeleri için gerekli yolları açarken, diğer yandan da çocuğun sosyal bir varlık olarak şekillenmesi ve kültürel açıdan gelişmesi için çaba gösterir (Özzengin, Özzengin ve Yüce, 2023). Bu eğitimin önemli bileşenlerinden biri olan okul öncesi öğretmenleri çocuğun ailesinden sonra karşılaştığı ilk yetişkin olmasının yanı sıra çocuğun gelişimsel ihtiyaçları konusunda yetkin ve etkin kişilerdir (İpek, 2019). Okul öncesi öğretmenleri, 3-5 yaş grubundaki çocukların; fiziksel, sosyal, psikolojik, duygusal, bilişsel yönlerden gelişmesine yardımcı olan ve çocukların yaşamlarına giren ilk formal öğretmenlerdir.

Tüm meslek alanlarında hem kadın hem de erkekler bulunmasına rağmen mesleklerin bazıları kadın bazıları erkek mesleği olarak kategorileşmiştir. Cinsiyetlere yüklenen roller, kadın ve erkeğin yaptıkları işler ile yönelebileceği meslekleri de ayırtmış ve cinsiyetler temelinde yapılan bu ayırım zamanla bazı mesleklerin kadın mesleği, bazı mesleklerin de erkek mesleği olarak algılanmasına neden olmuştur (Gökçen ve Büyükgöze Kavas, 2018). Son yıllarda cinsiyet ayrımı olmaksızın tüm mesleklerde hem kadın hem de erkekler bulunmasına rağmen Türkiye'de dahil olmak üzere birçok ülkede okul öncesi eğitim kurumlarında genellikle kadın öğretmenler görev yapmaktadır (Ağgöl Yalçın, Macun ve Yalçın, 2017). Türkiye'deki okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet dağılımlarına bakıldığında kadın öğretmenler çoğunluktadır. 2021-2022 MEB öğretmen istatistiklerine göre; okul öncesi eğitim kurumlarında görevli olan 79.952 okul öncesi öğretmen mevcudunun 74.335'i (%92,97) kadın, 5.617'si (%7,03) ise erkek öğretmendir. Bu bağlamda, çocuğun gelişiminde ve eğitiminde önemli rol oynayan erkeklerin, okulöncesi eğitiminde oldukça sınırlı sayıda görev almaları, çoğunluğun kadın öğretmenlerden oluşması, okul öncesi öğretmenliği mesleği açısından bayan meslek algısının daha baskın ve etkili olduğunu düşündürmektedir (Anliak, 2004).

Erkek okul öncesi öğretmenlerinin çocukların gelişimine ve kurum kültürüne sağladığı katkılar ise yadsınamaz bir gerçektir. Erkek öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında daha demokratik çalışma ortamı yaratılmasına (Ruxton, 1992'den aktaran İpek, 2019) katkı sağladığı, erkek öğretmenlerin mesleğe alternatif eğitim ve öğretim biçimlerini getirdikleri belirtilmektedir (Toper, 2022). Dee (2006), erkeklerin özellikle erkek öğretmenler tarafından öğretildiğinde daha yüksek bir başarı sergilediklerini söylemiştir. Erkek öğretmenler, Tingting'e (2019) göre, erkek çocukların bakış açılarından ve deneyimlerinden yararlanır ve erkek çocukların akademik katılımını ve öğrenme ilgilerini artırmaya yardımcı olur. Anliak (2004) tarafından okul öncesi dönemdeki çocukların hayatında babaların ve erkek öğretmenlerin cinsiyet rollerinin etkisini incelendiği çalışmada erkeklerin geleneksel rollerinin dışında kalan bir meslekte olmalarının çocukların doğru cinsiyet rolü algısı kazanmaları bağlamında önemli olduğu belirtilmiştir. Okul öncesi eğitimdeki erkek öğretmenlerin varlığının erkeklerin de çocukların yaşamlarında sorumluluk alabileceğini ima ettiği ve bu öğretmenlerin, babaları çocuklarının eğitiminde

daha aktif olmaları için teşvik ettiğini göstermektedir (Öztürk, 2012'den aktaran Er ve Ergen, 2020). Zhang (2017) erkek öğretmenlerin, erkek çocuklarının bakış açılarının anlaşılmasında kadın öğretmenlere göre deneyimli olduklarını ve erkek çocukların, erkek öğretmenlerin yardımıyla ilgi alanlarını daha iyi keşfedebileceklerinden bahsetmiştir. Ayrıca erkek öğretmenlerin, çeşitli olaylar sebebiyle sadece anne tarafından bakım gören okul öncesi çocukları için etkili rol model olabilmesi yönü de önemlidir. Erkeklerin varlığı, erkek rol modeli olan tüm çocuklara fayda sağlayacaktır özellikle tek ebeveynli bir aileye sahip olan veya ebeveynleri uzun saatler çalışan çocuklar için (Zhang, 2017). Toper' e (2022) göre tek ebeveynli hanelerin artması, toplumda artan şiddet eğilimi ve geleneksel olmayan erkek modellerinin baskınlığı daha fazla erkek öğretmenlerin rol modelliğine ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır. Çocuklar, özellikle evde babası olmayanlar, bir erkek tarafından eğitildiklerinde fayda görürler (Elicker, 2002).

Öğretmenler çocukların gelişimine destek vererek onlara öğrenme yaşantıları oluşturur ve bu yaşantıda çocuklara çeşitli duygular yaşatırken öğretmenlerin kendileri de iş hayatında tıpkı çocuklar gibi çeşitli duyguları deneyimler. İnsanın iş hayatından duyduğu memnuniyet ve işini gerçekleştirme sürecinde aldığı haz, fiziksel ve psikolojik sağlık açısından oldukça önemli bir rol oynamaktadır (Alagöz, Can ve Can, 2023). İnsanların yaptıkları işlerden aldıkları keyif veya keyifsizlik durumu ise iş doyumunu olarak tanımlanmaktadır (Genç Yücel, 2019). Erkek okul öncesi öğretmenlerinin alandaki iş doyumlarına bakıldığında; Alagöz, Can ve Can (2023) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin çeşitli değişkenler tarafından iş doyumları incelenmiş ve cinsiyet değişkeni göz önüne alındığında erkek okul öncesi öğretmenlerinin, kadın okul öncesi öğretmenlerine göre dışsal tatmin düzeyi daha yüksek bulunarak erkek okul öncesi öğretmenlerinin kadın okul öncesi öğretmenlerinden daha fazla iş doyumuna ulaştıkları sonucu bulunmuştur. Ergül ve Kaplan'ın (2023) bağımsız anaokulu müdürlerinin kültürel liderlik davranışları ile okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları arasındaki ilişkisini incelediği çalışma da Alagöz, Can ve Can'ı (2023) desteklemiştir. Buna kıyasla Tanrıverdi ve Paşaoğlu (2014) tarafından yapılan 'Dönüşümcü Liderlik, Örgütsel Adalet ve İş Tatmini Arasındaki İlişkileri Belirlemeye Yönelik Okul Öncesi Öğretmenleri Üzerinde Bir Araştırma' adlı çalışmada; araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri arasında cinsiyet değişkenine göre iş doyum düzeylerinin farklılaşmadığı belirtilmektedir. Konca ve Dikmenli' nin (2021) okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları ve veli yaklaşımları arasındaki ilişkisini incelediği çalışmada; okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları üzerinde erkek öğretmenler ile kadın öğretmenler arasında cinsiyet değişkenine bağlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. Sapsağlam, Karabulut ve Ekici'nin (2021) okul öncesi öğretmenlerinin kariyer uyumlulukları ve çocuklar için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejiler arasındaki ilişkisini incelediği çalışmada; okul öncesi öğretmenlerinin kariyer uyumluluğu puanları ve mutluluk artırıcı strateji puanlarının, cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Tüm bunlar ışığında alanyazın incelendiğinde cinsiyet değişkeni ile öğretmenlerin iş doyumları arasında anlamlı bir tutarlılık olmadığı görülmektedir.

Erkek okul öncesi öğretmenlerinin alana dair motivasyonlarına bakıldığında, Dereli İman (2014) tarafından yapılan 'Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Sevgisi ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyonlarının İncelenmesi' çalışmasında; kadın öğretmen adayları ile erkek öğretmen adaylarının bilişsel ve hayat boyu öğrenme amaçları, içsel motivasyonları incelendiğinde kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre bilişsel ve hayat boyu öğrenme amaçları ve içsel motivasyonları daha yüksek bulunmuştur. Kız öğretmen adayları öğretmenlik mesleğinin getirdiği görev ve sorumluluklarını gerçekleştirebileceklerine olan inançları konusunda kendilerini erkeklere göre daha yeterli görmekteyler (Çapri ve Çelikkaleli, 2008). Erkek öğretmen adaylarının motivasyonlarının kadın öğretmen adaylarından daha düşük olması ve kendilerini kadın öğretmen adaylarına kıyasla daha yetersiz hissetmeleri, toplumun erkek okul öncesi öğretmenliğine bakış açısıyla doğru orantılı olarak ilerliyor olabilir. Bununla birlikte toplumumuzda hala okul öncesi öğretmenliği bir kadın mesleği olarak görülmektedir (Er ve Ergen, 2020). Toplumda okul öncesi öğretmenliğinin 'kadın mesleği' olarak algılanması ve velilerin erkek öğretmeni bu alanda görmeye alışık olmaması, okul öncesi öğretmenliğinde erkek öğretmen olmaya karşı önyargı ve önyargının beraberinde getirdiği güvensizlik öğretmenlerin kariyer planlarını etkileyebilir. Bozdağ, Haskan Avcı, Öztürk, vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada; öğretmen adayları, kariyerlerinde okul öncesi öğretmeni olarak devam etmekten ziyade bir kurumda müdür olmak, kendi kurumunu açmak ve akademik alanda ilerlemek istediklerini belirtmektedirler.

Araştırma; erkek okul öncesi öğretmenlerinin görevlerini yaparken karşılaştıkları zorlukların, cinsiyet temelindeki önyargıların ve deneyimlerinin anlaşılması, sorunlara yönelik çözümler geliştirilmesi noktasında önem arz etmektedir. Bu bilgiler ışığında araştırmanın amacı; erkek okul öncesi öğretmenlerinin düşüncelerini ve mesleki deneyimlerini incelemektir.

2. Yöntem

Araştırmada erkek okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak yaşadıkları deneyimlerin incelenmesi amaçlandığı için araştırma; nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür (Aydın, 2018). Durum çalışmasında bir ya da daha çok olay, ortam, program, sosyal grup, toplum ya da diğer sınırlandırılmış bir sistemin derinlemesine analizi söz konusudur (Çengelci ve Yaşar, 2012). Bu çalışmada açıklanmaya çalışılan özel durum; erkek okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenliği alanındaki düşüncelerini, yaşadıkları deneyimleri ortaya çıkarmak ve incelemektir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun oluşturulmasında, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yönteminin bir türü olan benzeşik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, ilgilenilen konu hakkında bilgili ve deneyimli bireylerin ya da grupların tanımlanması ve seçilmesini içerir (Dökme ve Yağar, 2018). Amaçlı örnekleme yönteminin bir türü olan benzeşik örnekleme yönteminde ise örneklem, araştırmanın problemiyle ilgili olarak evrende yer alan benzeşik bir alt grubu ya da oldukça özelleşmiş bir durumu içerebilir (Baltacı, 2018). Araştırmanın çalışma grubunu; okul öncesi kurumlarında çalışan erkek okul öncesi öğretmeni olarak halen çalışmakta olan 22 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan katılımcılara ilişkin bilgiler aşağıda Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Eğitim Durumu ve Meslekte Geçirilen Yıl

	f	%
Lisans	19	%86,36
Yüksek lisans	2	%9,0
Doktora	1	%4,54
0-5 Yıl	16	%72,72
5- 10 Yıl	4	%18,18
10 Ve üzeri Yıl	2	%9,09

Tablo 1' de öğretmenlerin eğitim durumlarına bakıldığında; 19 öğretmenin (%86,36) lisans mezunu, 2 öğretmenin (%9,09) yüksek lisans mezunu, 1 öğretmenin (%4,54) ise doktora mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin meslekte geçirdikleri yıl incelendiğinde; 16 öğretmenin (%72,72) 0-5 yıl, 4 öğretmenin (%18,18) 5-10 yıl, 2 öğretmenin (%9,09) 10 ve üzeri yıl mesleki deneyimlerinin olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında katılımcıların kişisel bilgileriyle ilgili maddeler içeren 'kişisel bilgi formu' ve araştırmacılar tarafından hazırlanan 'yarı yapılandırılmış görüşme formu' kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu erkek okul öncesi öğretmenlerinin demografik bilgilerini elde etmek için araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve öncelikle uzman görüşüne sunulmuş, uzman görüşü doğrultusunda gerekli düzeltmeler ve eklemeler yapıldıktan sonra sorulara son hali verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları; öğretmenlerin okul öncesi öğretmenliğini tercih etme nedenleri, öğretmenlerin okul öncesi alanında erkek öğretmen olmaya ilişkin görüşleri, erkek öğretmen olmaya dair toplumun tepkisi, erkek öğretmen olmaya dair toplumda hissedilen baskı deneyimleri ve öğretmenlerin velileriyle yaşadığı deneyimler olmak üzere beş sorudan oluşmuştur.

Veri Toplama Yöntemi

Veri toplama sürecine başlamadan önce etik kurul izni alınmıştır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından; Türkiye'nin çeşitli illerindeki okul öncesi kurumlarında çalışan erkek okul öncesi öğretmeni ve okul öncesi eğitimi alanında eğitim veren akademisyenlerden oluşan 22 erkek okul öncesi öğretmeniyle yapılan yüz

yüze görüşmelerle toplanmıştır. Araştırmacı tarafından öğretmenlere araştırmanın içeriği ve ölçme araçları hakkında bilgi verilmiş ve öğretmenler tarafından verilen yanıtlar veri kayıt formuna kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

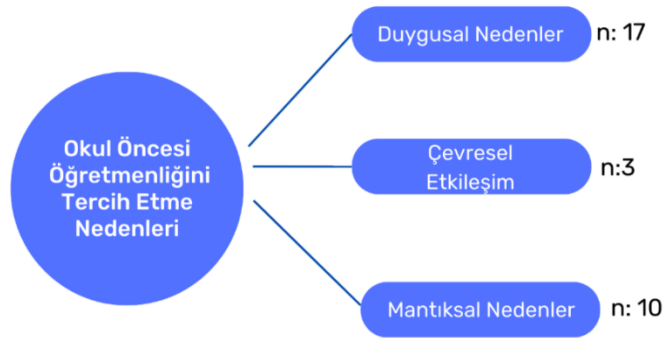
Yapılan görüşmeler sonucunda, erkek okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini derinlemesine belirlemek amacıyla nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenabilir bir teknik olarak tanımlanır (Akgün vd., 2022). İçerik analizi yöntemi, sorunun sistematik ve tarafsız bir biçimde sunumunu hedefler (Arun ve Koçak, 2006). Bu bağlamda veri analizi araştırmacılar tarafından birbirinden bağımsız biçimde yapılmış ve daha sonra kodlayıcılar arasındaki benzerlik yüzdesi incelenmiştir.

Etik Hususlar

Çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 05.12.2023 tarihinde 20231202471 rapor numarası ile birlikte etiğe uygun bulunmuştur.

3. Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin görüşleri ve deneyimleri incelenerek elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular, araştırma soruları ile bu sorulara verilen cevaplar temel alınarak analiz edilmiştir ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil- 1. Okul Öncesi Öğretmenliği Alanını Neden Tercih Ettiniz?

Şekil 1'de 'Okul öncesi öğretmenliği alanını neden tercih ettiniz?' Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde üç önemli tema ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi duygusal nedenler temasıdır. Bu temaya uygun olarak öğretmenlerin ifadelerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

'Okul öncesi öğretmenliğini tercih etmem de çocuklara olan ilgim sevgim büyük rol oynadı. Geleceğin Öğretmenlik alanı olarak da gördüğüm bu bölüm keyif alarak yaptığım bir meslek haline dönüştü. Tabii ki diğer bölümlere kıyasla en büyük sorun olan atanamama sorunu okul öncesinde daha az diye bu bölümü tercih ettim' (Ö1)

'Çocukları ve oyun oynamayı sevdiğimden bu meslekte mutlu olacağımı düşünerek tercih ettim.'(Ö6)

'Çocuklarla vakit geçirmeyi sevdiğim için ve kendime uygun olan mesleğin bu olduğunu düşündüğüm için.'(Ö17)

Okul öncesi öğretmenliği alanını neden tercih ettiniz? Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde öne çıkan ikinci tema çevresel etkileşim temasıdır. Bu temaya uygun olarak öğretmenlerin ifadelerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

'Lise yıllarında birçok sınıf arkadaşımın bu bölümü tercih etmesi nedeniyle ve diğer öğretmenliklere göre bu bölümün benim için daha kolay olabileceğini düşünerek tercih ettim.'(Ö19)

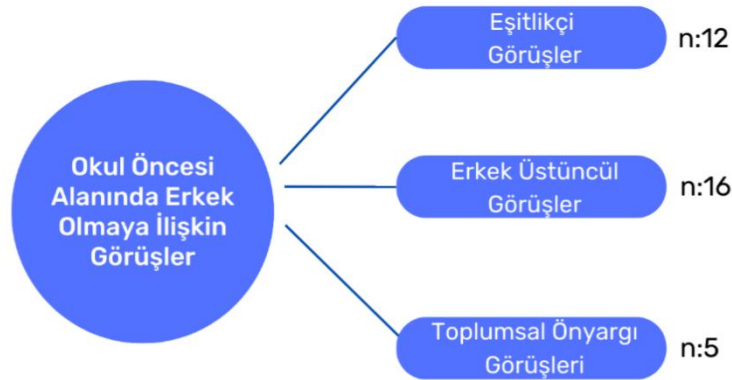
'Lise öğretmenimin tavsiyesi ve yönlendirmesiyle.'(Ö21)

Okul öncesi öğretmenliği alanını neden tercih ettiniz? Sorusunun üçüncü teması mantıksal nedenlerdir. İlgili cevapları oluşturan öğretmen görüşlerinden bazı örnekler ise aşağıda yer almaktadır:

'Geleceği için planlar yapan, hayaller kuran ve bunun için derslerine önem veren bilinçli bir öğrenci değildim. Üniversiteye giriş sınavları sonrası elimdeki puan ve sıralamayı göz önünde bulundurarak atamalarının iyi olacağını düşündüğüm bir öğretmenlik branşı olduğu için tercih ettim.'(Ö22)

'Puanım bu bölüm için yeteriydi ve çocukları sevdiğim için bu mesleği yapabileceğimi düşündüm. Aklımdaki meslek öğretmenlikti ancak branşımı puanıma göre ve bölümümün iş garantisine göre seçtim.'(Ö11)

'Temel eğitim çocuklar üzerinde daha kalıcı ve etkili olmaktadır. Ortaokuldaki veya lisedeki bir çocuğun en basit bir davranışını bile değiştirmek artık mümkün değilken, okul öncesi dönemdeki çocuk için bu söz konusu değildir. Bu yüzden başka bir branşta öğretmenlik yapsaydım emeklerimin karşılığını göremeyecektim ama okul öncesi öğretmeni olarak çocuklara harcadığım emeğin karşılığını fazlasıyla görebiliyorum.'(Ö2)

Şekil-2. Okul Öncesi Eğitimi Alanında Erkek Öğretmen Olmaya İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?

Şekil 2'de 'Okul öncesi eğitimi alanında erkek öğretmen olmaya ilişkin görüşleriniz nelerdir?' Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde üç önemli tema ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi eşitlikçi görüşler olarak tanımlanmıştır. İlgili cevapları oluşturan öğretmen görüşlerinden bazı örnekler ise aşağıda yer almaktadır:

'Bu bölümde erkeklerin olması taraftarıyım çünkü içinden gelerek yapılan bu meslekte cinsiyet fark etmeksizin herkesin çocuklara faydası olduğunu düşünüyorum. Toplum yadırgasa da erkek kadın bu mesleği başarılı bir şekilde icra edebileceğini düşünüyorum.'(Ö4)

'Bu konuda cinsiyetçi yaklaşımları saçma buluyorum, bu mesleği yapan öğretmende sevgi saygı gibi temel ihtiyaçların bulunmasını gerek görüyorum.'(Ö5)

'Bence şimdiye kadar yanlış görülen kararın doğruya dönmesinin başlangıcı gibi. Her mesleği hem erkek hem kadın yapabilir. Hele de öğretmenlikte erkek-kadın ayrımı kadar saçma bir şey yoktur.'(Ö17)

Okul öncesi eğitimi alanında erkek öğretmen olmaya ilişkin görüşleriniz nelerdir? Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde öne çıkan ikinci tema ise erkek üstüncül görüşler temasıdır. Bu temaya uygun olarak öğretmenlerin ifadelerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

'Bu alanda erkek öğretmen olarak savunduğum en önemli görüş çocuklarımızda baba figürü ile başlayan erkek-otorite denklemini yıkmada okul öncesinde erkek öğretmen profilinin çok önemli rol oynadığı. Öğretmenin erkek oluşu (spesifik durumları dışarıda tutarak) klasik eril otorite şablonunun yıkmada rol oynayabileceği. Ayrıca erkek öğretmenler bu alanda tolerans eşiklerinin daha yüksek olduğunu söyleyebilir. Çocukları sürekli denetim altına alma isteği kadın öğretmenlere göre daha az.'(Ö7)

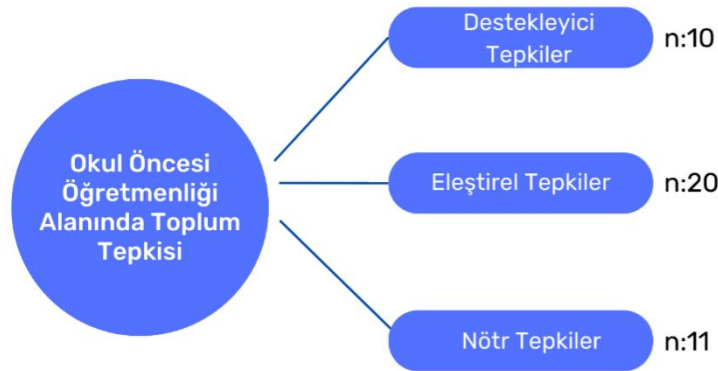
'Giderek sayımızın artması gerektiğini düşünüyorum çocuklar ve veliler erkek öğretmeni daha çok sahipleniyorlar.'(Ö6)

'Erkek veya kadın olmak değil eğitime ve geleceğe bakış açısına bağlı sabırlı ve her zaman idealist bakmak önemli. Ama erkek öğretmenlerin birçok konuda daha verimli iletişim daha organize daha sabırlı mesleğini daha özverili yaptığını düşünüyorum.'(Ö12)

Okul öncesi eğitimi alanında erkek öğretmen olmaya ilişkin görüşleriniz nelerdir? Sorusunun üçüncü teması toplumsal önyargı görüşleridir. İlgili cevapları oluşturan öğretmen görüşlerinden bazı örnekler ise aşağıda yer almaktadır:

'Okul öncesi alanında erkek öğretmen olmak maalesef çoğu zaman dezavantajlı oluyor. Velilerin kafasındaki kadın öğretmen profili erkek öğretmenle karşılaşınca kolay kolay yıkılmıyor. Anasınıfı öğretimi kavramının okul öncesi öğretim kavramına dönüşmesi konusunda halkın bilinçlendirilmesi gerekiyor olabilir.'(Ö11)

'Okul öncesi eğitimi alanı çalışma kısmını devlet ve özel sektör olarak ikiye ayırdığımızda kesinlikle özel sektörde hiçbir işverenin erkek öğretmene pozitif bakmadığını hatta erkek okul öncesi öğretmeni olacağına alakası bile olmayan bölümlerden kadın öğretmen almayı tercih ediyorlar. Bu yüzden bizi devlette çalışmaya mecbur bir şekilde itiliyoruz.'(Ö16)

Şekil- 3. Okul Öncesi Öğretmeni Olduğunuzu Söyleyince Toplumun Tepkisi Nasıl Olmaktadır?

Şekil 3'te 'Okul öncesi öğretmeni olduğunuzu söyleyince toplumun tepkisi nasıl olmaktadır?' Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde üç önemli tema ortaya çıkmıştır. Bunlarda birincisi destekleyici tepkiler temasıdır. Bu temayı oluşturan öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

'2022 yılında olduğumuz için eskiden olduğu gibi farklı bir tepki ile karşılaşmıyorum. Artık erkek okul öncesi öğretmenleri olağan karşılanıyor. Hatta birçok velinin tercihi erkek öğretmenlerden yana da olabiliyor. Malum eskiden bu tercih sadece kadın öğretmenlerden yanaydı ama böyle bir şey kalmadı.'(Ö2)

'Toplumun erkek öğretmene alıştığını aynı okulda uzun süre çalıştığınızda tercih edinilen olmanın gururunu yaşıyorum.'(Ö12)

'2010'lu yılların başlarında yadırgandığı bir süreç varken, okul öncesi eğitimin yaygınlaşması ve erkek öğretmen sayısının artmasıyla daha normal bir hal aldığını gözlemliyorum.'(Ö22)

Okul öncesi öğretmeni olduğunuzu söyleyince toplumun tepkisi nasıl olmaktadır? Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde ikinci tema eleştirel tepkilerdir. İlgili cevapları oluşturan öğretmen görüşlerinden bazı örnekler ise aşağıda yer almaktadır:

'Genelde şaşırıyorlar, soruyu tekrarlıyorlar, boş boş suratına bakıp, olsun falan diyenler de var. Kadın kamyon şoförü görünce nasıl tepki veriyorlarsa aynı tepkileri bize de veriyorlar.'(Ö6)

'Tepkiler genelde çok kötü. Erkek adam çocuk mu bakar, sen kadın mısın, döndün mü gibi gereksiz yorumlara maruz kaldığım çok oldu.'(Ö4)

'Genelde erkek okul öncesi öğretmeni oluyor muydu deyip şaşırıyorlar, bazen zor olur, erkekten anasınıfı öğretmeni olur mu gibi cevaplarda duydum.'(Ö5)

Sorunun üçüncü teması nötr tepkiler temasıdır. Bu temayı oluşturan öğretmen cevaplarından bazıları aşağıda yer almaktadır:

'Hiçbir sıkıntı çekmedim. İyi bari çabuk atanırsın diyorlardı okurken. Şimdide herhangi bir absürt yorumla karşılaşmadım.'(Ö17)

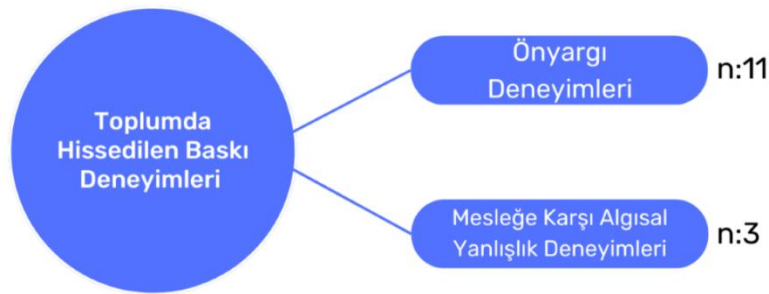
'Genellikle nasıl zorlamadan yaptığımı soruyorlar ve sabır dileyenler oluyor. İlk kez okul öncesi öğretmeniyle karşılaştığımı söyleyenlerin sayısı da bir hayli fazla.'(Ö11)

'Okul öncesi öğretmenliğinde erkekler de oluyor mu.'(Ö3)

Şekil-4. Okul Öncesi Öğretmeni Olarak Toplumda Hissettiğiniz Baskı Deneyimi Var Mı?

Şekil 4 'te 'Okul öncesi öğretmeni olarak toplumda hissettiğiniz baskı deneyimi var mı?' Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; çalışma grubuna dahil olan 22 okul öncesi öğretmeninden 14 öğretmenin (%63,6) herhangi bir toplumsal baskı deneyimi hissetmediği, 8 öğretmenin (%36,4) ise toplumsal baskı deneyimi hissettiğini görmekteyiz.

Şekil-5. Baskı Deneyimleri Nelerdir?

Şekil 5'te 'Okul öncesi öğretmeni olarak toplumda hissettiğiniz baskı deneyimi var mı? Baskı deneyimleri nelerdir?' Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; grafik 1'de sadece 8 öğretmenin baskı deneyimi hissettiğini görmekteyiz.

Baskı deneyimi hisseden 8 öğretmenin görüşleri incelendiğinde karşımıza iki tema çıkmaktadır. Bu temalardan ilki önyargı deneyimleridir. İlgili temayı oluşturan öğretmen cevaplarından bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

'İlk atandığım kurumda veliler dönem başında çocuklarını benim sınıfıma kaydettirmek istemediler. Fakat sonrasında çok isteyerek ve mutlu bir şekilde gönderdiler çocuklarını. Sınıfa girip öğretmenle görüşmek istiyorum deyip 'buyurun benim' dediğimde çıkan veliler hatırlıyorum.'(Ö21)

'İlk görev yaptığım yerimde yalnızca erkek olduğum için henüz benimle tanışmadan çocuklarının kaydını aldırın velilerim oldu.'(Ö11)

'Çalışırken ilk başlarda erkek okul öncesi öğretmeni görmeyen veliler acaba yapabilir mi diye şüpheyle yaklaşıyor. Gittiğimiz her yerde ilk defa okul öncesi öğretmeni gördük diye tepkiler alıyorum.'(Ö20)

Baskı deneyimleri nelerdir? Sorusunun bir diğer teması mesleğe karşı algısal yanlılık deneyimleri temasıdır. Bu temaya uygun olarak öğretmenlerin ifadelerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

'Genelde erkek halinle çocuklara mı bakacaksın. Üstlerini değiştirmen gerekirse ne yapacaksın gibi söylemler, bunun hiç sorun olmadığını yapabileceğimi, mesleğimin çocuk bakıcılığı değil onlara eğitim verdiğimi anlatarak cevap verdim.'(Ö5)

'Toplumda bir baskı deneyimi oluyor. Toplumun okul öncesi öğretmenliğini bir nevi çocuk bakıcılığı gibi algılaması baskısı bir yana bir de erkek öğretmen olunca ekstra baskı oluyor. Kadınların her zaman erkeklere göre daha iyi öğretmen olduğunu düşünüyorlar. Toplumun farklı kesimleriyle aynı ortamda bulunduğumuzda şaşkınlıklarını ve garipsediklerini hissedebiliyorum.'(Ö15)

Şekil-6. Okul Öncesi Öğretmenliği Alanında Velilerinizle Erkek Öğretmen Olmanıza Karşı Yaşadığınız Deneyimler Nelerdir?

Şekil 6'da 'Okul öncesi öğretmenliği alanında velilerinizle erkek öğretmen olmanıza karşı yaşadığınız deneyimler nelerdir?' Sorusuna verilen deneyimler incelendiğinde beş tema karşımıza çıkmaktadır. İletişim sıkıntısı temasını oluşturan öğretmen görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

'Genelde veliler anne olduğu için dönüt alma ve iletişim kurma konusunda sorunlar yaşıyorum bazen. Onlardan bana sorun olarak yansıtılan durum ise cinsiyetim kaynaklı çocukların üzerinde kötü bir baskı oluşturacağı korkusu.'(Ö9)

'Veliler bir şey söylerken daha dikkatli davrandıklarını ve her şeyi paylaşmadıklarını gördüm.'(Ö10)

İkinci tema olan özbakımsal destek temasının öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

'Staj esnasında birkaç aile benim çocuğum erkek stajyerle lavaboya gitmesin diye baskı yapmışlardı. Böyle bir baskıyı atlatamadık açıkçası.'(Ö4)

'...Çocuk tuvalete gittiğinde belini düzeltemezsiniz, çocuğumu tuvalete kim götüreceğim' gibi cevaplarla karşılaştım.'(Ö20)

Okul öncesi öğretmenliği alanında velilerinizle erkek öğretmen olmanıza karşı yaşadığınız deneyimler nelerdir? Sorusunun öne çıkan üçüncü teması önyargıdır. Önyargı temasının öğretmen cevaplarından bazıları aşağıdaki gibidir:

'...Diğer bir olumsuz deneyimim ise bazı velilerimizin erkek olduğum için bana öğrenci vermek istememelerinden kaynaklanıyor. Bu durumun tamamen o bölgedeki yobazlık seviyesiyle alakalı olduğunu düşünüyorum. Okul öncesinde daha çok çocukların anneleriyle iletişime geçtiğim için kadınların kocaları bu duruma karşı çıkıyor ve erkek öğretmen istiyor. Bunu da tamamen erkek velilerimin beni kendileri gibi kötü niyetli sanmalarıyla bağdaştırıyorum. Kişi kendinden bilir işi derler. Demek ki erkek öğretmen istemeyen erkek veliler dışarda başkalarının eşleri hakkında kötü şeyler düşünüyorlar.'(Ö19)

'Neredeyse tamamına yakın velimde öncelikle dönem başında okula tereddüt ile getirme okul çevresinde bekleme gibi güvensizlik duygusu ile karşılaştım...'(Ö16)

'Bir keresinde sınıfta bulunan bütün çocuklar erkekti. Ancak kayıtlı bir kız çocuğu vardı. Çocuğun annesiyle çocuğu neden göndermediği konusunu konuştuğumda aldığım cevaplar şöyleydi:

'...çocuğuma erkek eli değmesini istemiyorum'

'bu okulda kadın öğretmen yok mu'

'okul gruplarında numaramı sizle paylaşmak istemiyorum' gibi cevaplarla karşılaştım.'(Ö20)

Dördüncü tema olan takdir temasına uygun olarak öğretmenlerin ifadelerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

'Bir velim okul çıkışında "Hocam iyi ki bu mesleği seçmişsiniz, okul öncesinde daha fazla erkek öğretmen görmek beni mutlu ediyor" demişti. Bugüne kadar velilerimden hep olumlu tepkiler aldım.'(Ö14)

'Olumsuz deneyimlerim kadar olumlu deneyimlerim de oldu. Özellikle babalar tarafından tebrik edildiğim zamanlar olmuştur.'(Ö11)

Okul öncesi öğretmenliği alanında velilerinizle erkek öğretmen olmanıza karşı yaşadığınız deneyimler nelerdir? Sorusunun son teması tercih edilmek temasıdır. Bu temaya uygun öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

'Bazı veliler erkek öğretmen olacağını öğrendiği için mutlu oldular. Çünkü okullarında erkek okul öncesi öğretmeni istediklerini ve bu onları mutlu ettiğini söylüyorlar. İlk günde olduğu gibi şu anda da herhangi bir sorunla karşılaşmadım.'(Ö17)

'Mesleğe başladığım ilk dönemler de veliler daha soğuk yaklaşırken hatta çocuklarını kayıt ettirmekten imtina ederlerken, geldiğim noktada okulumda öncelikli tercih edilen öğretmen pozisyonuna geldiğimi söyleyebilirim. Başlangıçta önyargılı davranırlarken eğitim sürecinin ilerlemesiyle yaklaşımların pozitifleştiğini söyleyebilirim.'(Ö22)

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada erkek okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak yaşadıkları deneyimlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın çalışma grubunu; okul öncesi kurumlarında çalışan erkek

okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi eğitimi alanında eğitim veren akademisyenlerden oluşan 22 öğretmenin görüşleri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda:

Öğretmenlerin, okul öncesi öğretmenliği alanını tercih etme nedenlerine bakıldığında (Şekil 1) duygusal sebeplerin ön planda olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin, çocuklara karşı sevme duygusu içinde olduğu, çocuklarla oyun oynamanın, çocuklarla vakit geçirmenin öğretmenlere iyi hissettirmesi bu alanı seçmede belirleyici rol oynamaktadır. Öngören (2019) tarafından yapılan 'Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Algılarına Göre Okul Öncesi Öğretmenliğine İlişkin Görüşleri' çalışmasında; öğretmen adaylarının daha çok çocukları sevme ve çocuklarla iyi anlaşma duygusuyla meslek tercihinde buldukları belirtilmiştir. Okul öncesi eğitimi alanında okumak isteyen okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygısı olmadan severek ve isteyerek bu mesleği tercih etmeleri, okul öncesi eğitiminin niteliğinin artması açısından da önemlidir (Kızıldaş, Sarıçam ve Halmatov, 2012). Öğretmenlerin, okul öncesi eğitim alanında atanarak öğretmen olmanın daha kolay olduğunu, ayrıca iş garantisinin de diğer bölümlerden daha yüksek olduğunu düşünmesi bir başka sebep olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin lisans yıllarının sonunda atanma kendileri için en önemli durum olarak değerlendirilebilir (Özbay Karlıdağ ve Sağlam, 2021). Öğretmenler, okul öncesi dönemde çocukların davranışlarındaki değişikliğin daha kolay görüleceğini ve böylece öğretmenin kendi emeklerinin karşılığını daha çabuk alarak kendini iyi hissedeceğini söylemektedir. Okul öncesi dönem, çocukların hayatında kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemde çocuklara kazandırmak istediğimiz davranışları daha kolay kazandırabilir ayrıca önüne geçmek istediğimiz olumsuz davranışın etkisini daha kolay bir şekilde ortadan kaldırmamızdır. Eğitim hayatının başlangıcı olarak düşünüldüğünde okul öncesi eğitim almak, çocukların tüm eğitim hayatını olumlu yönde etkileyebilir (Kaygusuz ve Koçak, 2019). Bununla birlikte yaşamın ilk yıllarında öğrenilen bilgi ve becerilerin, kazanılan davranışların kalıcı etkileri nedeni ile okul öncesi öğretmenlerinin rolü oldukça önemlidir (Demir, Demir ve Demirtaş, 2014).

Okul öncesi eğitimi alanında erkek öğretmen olmaya ilişkin görüşleriniz nelerdir? (Şekil 2) Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; öğretmenlerin, okul öncesi öğretmenliğinin erkek öğretmen ve kadın öğretmen olarak ayrılmasını doğru bulmadığını belirttiklerini görmekteyiz. Erkek öğretmenler, sınıfta erkek figürü olarak çocuklar üzerinde daha çok otokontrol sağladığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Sarı ve Başarır (2016) tarafından öğretmenlerin geleneksel cinsiyet rolleri kapsamında kadın öğretmen ve erkek öğretmen algılarının incelendiği çalışmada; erkek öğretmenlere yönelik geliştirilen metaforlarla ilgili olarak hem kadın hem de erkek katılımcılarda "otorite ve güvenlik figürü" kategorisinin ön plana çıktığı görülmektedir. Aileler, erkek yöneticileri veya erkeksi davranan kadın yöneticileri, özellikle erkek çocukları disiplin altına almada daha başarılı gördüklerinden, daha fazla tercih etme eğiliminde olmaktadır (İnandı ve Tunç, 2012). Dee (2006), erkeklerin özellikle erkek öğretmen tarafından öğretildiğinde daha yüksek bir başarı sergilediklerini belirtmiştir. Öğretmenler, erkek öğretmenlerin sayısının daha çok artması gerektiği ve bu alanda daha çok var olmaları ve cinsiyetçi kalıba sahip olan 'anaokulu-anasınıfı' kavramının değişmesi gerektiğini düşünmektedirler. Anaokulu kavramı, isminden dolayı da 'anne okulu' olarak doğrudan kadın mesleği gibi algılanmıştır (Aksoy ve Yağbasan, 2016). Mesleklere verilen isimler kadın ve erkekler tarafından seçilip seçilmeme açısından önem taşımaktadır (Aksoy ve Yağbasan, 2016). Hedef kitlenin küçük yaş grubu olması nedeniyle kadın ağırlıklı bir iş olarak düşünülen branşın adında geçen "ana" kelimesi de mesleğin kadın işi olduğuna dair algıları güçlendirmektedir (Kılıç, 2019). Araştırmaya katılan öğretmenlerin, kadın öğretmenlerden daha iyi olduğunu belirttiklerini ve erkek öğretmenin okul öncesi eğitimin kalitesinin artması ve niteliğinin çeşitlenmesi açısından çok önemli olduğunu düşündüklerini görmekteyiz. Erkeklerin okul öncesi eğitiminde görev almaları eğitimin statüsünü artırmak, rekabet ortamını hareketlendirmek gibi belli avantajları da beraberinde getirmektedir (Anlıak, 2004). Erkek eğitimcilerin, eğitim programının hem planlanmasında hem de sunumunda öğretim ekibine yeni fikirler ve bakış açıları getirdikleri belirtilmektedir (McDonald vd., 2018).

Okul öncesi öğretmeni olduğunuzu söyleyince toplumun tepkisi nasıl olmaktadır? (Şekil 3) Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; erkek okul öncesi öğretmenin varlığı toplum tarafından şaşkınlığa sebep olmaktadır aynı zamanda toplum okul öncesi öğretmenliğini kadın işi olarak görmekte ve tanımlamaktadır. Pek çok toplumda olduğu gibi Türkiye'de de kadınların öğretmenlik, hemşirelik, hosteslik gibi anaç özellikler ve hizmetlerle tarif edilen işlerde çalışması; erkeklerinse mühendislik, müteahhitlik, müdürlük/ yöneticilik ve politikacılık gibi daha fazla bağımsızlık, güç ve liderlik gerektiren işlerde çalışması uygun bulunmaktadır (Haskan Avcı, Karababa ve Zencir, 2019). Bu bağlamda, çocuğun gelişiminde ve eğitiminde önemli rol oynayan erkeklerin, okul öncesi eğitiminde oldukça sınırlı sayıda görev almaları, çoğunluğun kadın öğretmenlerden oluşması, okul

öncesi öğretmenliği mesleği açısından bayan meslek algısının daha baskın ve etkili olduğunu düşündürmektedir (Anlıak, 2004).

Okul öncesi öğretmeni olarak toplumda hissettiğiniz baskı deneyimi var mı? (Şekil 4) Sorusunun cevapları incelendiğinde; çalışma grubunu oluşturan 22 öğretmenden 14 öğretmenin baskı deneyimi hissetmediği, 8 öğretmenin baskı deneyimi hissettiği görülmüştür.

Baskı deneyimleri nelerdir? (Şekil 5) Sorusundaki cevaplar incelendiğinde; erkek öğretmenlerin zaman zaman kadın öğretmenlerle karşılaştırıldığı ve kadın öğretmen üzerinden standart belirlenip erkek öğretmene eleştirel bir gözle bakılarak başarılı olamayacağına dair bir ön yargı durumu olduğu görülmektedir. Öğretmenin erkek olduğu öğrenilince kayıt sildirmek istenmesi veya öğretmenin erkek olduğunu görünce sınıftan çıkılması öğretmenlerimizin yaşadığı baskı deneyimlerini oluşturmaktadır ancak zaman içerisinde öğretmenlerin yaşadıkları ön yargı durumları ve velilerin olumsuz tutumları öğretmenleri tanıdıkça değişmekte ve olumlu düşüncelere dönüşmektedir. Özbay Karlıdağ ve Sağlam (2021) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin meslek yaşantılarının ilk yıllarına ilişkin anlatılarının incelendiği çalışmada; öğretmenlerin ilk yıllarındaki mesleki yaşantılarında karşılaştıkları sorunlar incelenerek öğretmenlerin, yaşadıkları sorunlardaki değişimi zamanla kaybolma ve devam etme şeklinde iki grupta belirtmiş ve yaşanan diğer sorunlar ile "erkek okul öncesi öğretmeni olmaz" düşüncesinin hâkim olması gibi durumların zamanla azalıp kaybolan sorunlar arasında yer aldığı görülmüştür.

Okul öncesi öğretmenliği alanında velilerinizle erkek öğretmen olmanıza karşı yaşadığınız deneyimler nelerdir? (Şekil 6) Sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde ise; öğretmenlerin velileriyle iletişim sıkıntısı yaşadığını, çocukların her durumunun öğretmenle paylaşılmadığı, velilerin öğretmene karşı çekingenlik gösterdiği ayrıca velilerin erkek olduğu için numaralarını öğretmenlerle paylaşmak istemediği ve babaların, eşleriyle erkek öğretmen tarafından iletişime geçilmesini istemediğini görmekteyiz. Cin ve Temiz'e (2017) göre küçük çocukların bakımları ve eğitimleri ile öncelikli olarak anneleri ilgilendiği için anneler erkek öğretmenlerle iletişime girmekten çekinip, onlara karşı olumsuz yaklaşıyor olabilirler. Toplumun belirli kesimi tarafından; okul öncesi öğretmenliği mesleği, 'çocuk eğitimi'nden ziyade 'çocuk bakımı' olarak görülmekte ve erkek öğretmenler bu algısal yanlışlıklar sebebiyle çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Er ve Ergen'e (2020) göre toplumumuzun okul öncesi eğitimin amacını ve gerekliliğini kavrayamadığı günümüz şartlarında okul öncesi eğitim, bakım hizmeti olarak görülmektedir. Erkek okul öncesi öğretmenlerinin bu algısal yanlışlıklardan biri olan çocukların öz bakımlarını karşılama noktasında velilerin, öğretmene karşı olumsuz duygular içinde olup öğretmenin tuvalete girmemesinin istendiği ayrıca öz bakımlarını sağlayamayacağı yönünde bir güvensizlik durumunun olduğu görülmektedir. Demir, Demir ve Demirtaş (2014) tarafından yapılan, 'Türkiye'deki anaokullarında erkek öğretmen algısı' çalışmasında; erkek öğretmenlerin çocukların tuvalet alışkanlığı, alt değiştirme vs. gibi öz bakım becerileri konusunda sıkıntılar yaşayabileceği öğretmenler tarafından ifade edilmiştir.

Öğretmenler, babaların erkek öğretmeni bu alanda görmekten hoşnut olduğunu ayrıca erkek öğretmenin varlığından dolayı babaların okula daha çok geldiklerini belirtmektedirler. Alabay (2021), baba katılımını arttırmak için okul öncesi öğretmen adaylarının alternatif fikirlerini incelediği çalışmasında, okul öncesi öğretmen adaylarının fikirlerinden biri ise erkek okul öncesi sayısının artırılması ile babaların katılımının artabileceği yönündedir. Okul öncesi eğitimi alanında erkek öğretmen sayısının artması ile birlikte okul öncesi eğitim kurumlarında babalarla karşılaşma olasılığı artacaktır (İpek, 2019). Erkek öğretmenlerin olması babaların daha hoş karşılanmalarını sağlayacak ve onları daha fazla katılıma teşvik edecektir (Elicker, 2002).

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Okul öncesi eğitimi kurumlarının isimlendirilmesinde kullanılan anaokulu ve anasınıfı kavramının okul öncesi eğitimi okulu veya okul öncesi eğitimi sınıfı olarak değiştirilmesi, okul öncesi eğitimi alanındaki cinsiyetçi algının değişmesine yardımcı olabilir.
- Okul öncesi eğitimi alanında başarılı ve tanınan erkek öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında velilere yönelik eğitimler düzenleyerek deneyimlerini anlatması, alanda erkek okul öncesi öğretmenin varlığına karşı oluşan ön yargıyı azaltabilir.
- Okul öncesi eğitimi hakkında hazırlanacak kamu spotlarıyla insanların okul öncesi eğitimi tanımları ve önemini anlamaları sağlanabilir.

5. Kaynakça

- Ağgöl Yalçın, F., Macun, B. & ve Yalçın, M. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde öğretmen cinsiyeti ile ilgili görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 693-710.
- Alagöz, F., Can, D. & Can, T. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 12(34), 123-144.
- Anlıak, Ş. (2004). Okul öncesi dönemde çocuğun yaşamında baba ve erkek öğretmenin rolü ve önemi. *Ege Eğitim Dergisi*, (5), 25-33.
- Akgün, Ö. E., Büyükköztürk, Ş., Demirel, F., Karadeniz, Ş. & Kılıç Çakmak, E. (2022). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aksoy, G. P. & Yağbasan, M. (2016). Erkek anaokulu öğretmenlerine velilerin bakış açısı (Elâzığ ili özelinde bir alan araştırması). *Turkish Journal of Educational Studies*, 3(3), 85-113.
- Alabay, E. (2021). Baba katılımını arttırmak için okul öncesi öğretmen adaylarının alternatif fikirleri. *Başkent University Journal of Education*, 8(1), 81-92.
- Aral, A. & Yaşar, M. C. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 201-209.
- Arun, Ö. & Koçak, A. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28.
- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(2), 60-71.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bozdağ, F., Haskan-Avcı, Ö., Zencir, T., Karababa, A., & Öztürk, S. B. (2018). The opinions of male pre-school teacher candidates on their occupational preferences: an analysis in the context of gender. *Journal Of Education And Future*, (13), 33-48.
- Büyükgöze Kavas, A. & Gökcan, M. (2018). Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 48-67.
- Cevher, F. N. & Denizel Güven, E. (2005). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 71 - 92.
- Cin, F. M. & Temiz, Z. (2017). Okul öncesi eğitimde cinsiyet eşitliği üzerine betimsel bir çalışma. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 940-965. <http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2017.35>
- Çapri, B. & Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çengelci, T. & Yaşar, Ş. (2012). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimine ilişkin bir durum çalışması. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(9), 1-23.
- Dee, T.S (2006). How a teacher's gender affects boys and girls. *Education Next*, 6(4), 69-75.
- Demir, H., Demir, M. & Demirtaş, H. (2014). Türkiye'deki anaokullarında erkek öğretmen algısı. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3(7), 60-95.
- Dikmenli, Y. & Konca, A. S. (2021). Okul öncesi öğretmenlerin iş doyumunu ve veli yaklaşımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 2005-2035. <http://kefad.ahievran.edu.tr/>
- Dökme, S. & Yağar, F. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Dereli İman, E. (2014). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Sevgisi ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyonlarının İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(4), 482-504. <http://dx.doi.org/10.5578/keg.6950>
- Elicker, J. (2002). More men in early childhood education? Why?. *Young Children*, 57(6), 50-54.
- Er, E. & Ergen, H. (2020). Erkek okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin yaşadığı mesleki sorunlar. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel Sayı), 359-383. <https://doi.org/10.21733/ibad.797966>
- Ergül, H. F. & Kaplan, A. (2023). Bağımsız anaokulu müdürlerinin kültürel liderlik davranışları ile okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumunu arasındaki ilişki. *EKEV Akademi Dergisi*, (93), 12-30. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1196811>
- Genç Yücel, B. (2019). *Okul öncesi yöneticilerin liderlik stilleri ile öğretmenlerin iş doyumunu arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Giren, S. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim öğretmeni kavramına ilişkin metaforları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 123-132. <https://doi.org/10.18069/fusbed.03653>
- Kızıltaş, E., Sarıçam, H. & Halmatov, M. (2012). Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 173 - 189.
- Haskan Avcı, Ö., Karababa, A. & Zencir, T. (2019). Toplumsal cinsiyet bağlamında erkek okul öncesi öğretmen adayları: Algıladıkları güçlükler ve gelecek kaygıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(4), 1092-1106. <http://doi.org/10.16986/HUJE.2018046235>
- İnandı, Y. & Tunç, B. (2012). Kadın öğretmenlerin kariyer engelleri ile iş doyum düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi Uluslararası E Dergi*, 2(2), 203-222.
- İpek, S. (2019). *Okul öncesi eğitimde erkek olmaya ilişkin bir durum çalışması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kılıç, S. (2019). *Hegemonik erkeklik bağlamında cinsiyetçi meslek seçimi: Erkek okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

- Koçak, D. & Kaygusuz, H. S. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimde öğretmen cinsiyetine yönelik görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 20-36.
- McDonald, P., Irvine, S., Jansen, E., Sullivan, V., Sumsion, J. & Thorpe, K. (2018). A man in the centre: Inclusion and contribution of male educators in early childhood education and care teaching teams. *Early Child Development and Care*, 190(11), 1-14. <http://dx.doi.org/10.1080/03004430.2018.1501564>
- MEB. (2022). Millî eğitim istatistikleri. Millî Eğitim Bakanlığı. [Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2021/2022 \(milleri.gov.tr\)](http://milleri.gov.tr)
- MEB. (2013). Okul öncesi eğitimi programı. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara. [ooproram.pdf \(milleri.gov.tr\)](http://milleri.gov.tr)
- Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973). *Resmî Gazete*, Yayımlı Tarihi: 24.06.1973, Sayısı: 14574, Numarası: 1739. [5101 \(milleri.gov.tr\)](http://milleri.gov.tr)
- Öngören, S. (2019). Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Algılarına Göre Okul Öncesi Öğretmenliğine İlişkin Görüşleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1773-1796. <https://doi.org/10.26466/opus.516102>
- Özby Karlıdağ, İ. & Sağlam, M. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin meslek yaşantılarının ilk yıllarına ilişkin anlatıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 54(2), 391-430. <https://doi.org/10.30964/auebfd.690366>
- Özengin, L., Özengin, S. & Yüce, Z. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin bilgi düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitime Özgün Bakış Dergisi*, 1(1), 156-170. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7677101>
- Paşaoğlu, S. & Tanrıverdi, H. (2014). Dönüşümcü liderlik, örgütsel adalet ve iş tatmini arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik okul öncesi öğretmenleri üzerinde bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(50), 274-293. <https://doi.org/10.17755/esosder.71721>
- Sapsağlam, Ö. (2023). *Erken çocuklukta karakter ve değer eğitimi*, Prof. Dr. Esra Ömeroğlu (Edt.), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sapsağlam, Ö., Karabulut, R., & Ekici, İ. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin kariyer uyumlulukları ve çocuklar için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejiler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 209-227. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202151307>
- Sarı, M., & Başarır, F. (2016). Analyzing teachers' perceptions of "female teacher" and "male teacher" within traditional gender roles. *International Journal of Education and Research*, 4(3), 205-224.
- Tingting, X. (2019). Exploring the experiences of male early childhood aspiring teachers. *Journal of Multicultural Affairs*, 4(1), 1-16.
- Topper, M. (2022). *Kadın baskın mesleklerde erkek olmak: Erkek okul öncesi öğretmenlerinin çalışma yaşamındaki deneyimleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Zhang, W. (2017). Male teachers in early childhood education: Why more men? A review of the literature. *St. Cloud State University, Culminating Projects in Child and Family Studies*, 18.